

מעִינות הלוי

גליון חידו"ת

מב"ק מורן רבינו 'בעל שבט הלוי' וצוק"ל

פר' בלק תשע"ה

גליון תתר"ג

פניני המעיין

מה אקב לא קבה א-ל ומה אזעם לא זעם ה' כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב.

הנראה בביאור המקראות עפמ"ש במק"א דאיתא בספה"ק דנשמת ישראל שורשה בטוב והטוב בישראל הוא בשורש, משא"כ הרע הוא דרך מקרה בלבד, משא"כ באומות העולם ששורשם ברע והטוב הוא דרך מקרה, ולא יתכן אצלם טוב בשלמות.

וזהו, מן ארם ינחני בלק וגו' כי בלק רצה לקטרג על ישראל ע"י מעשיהם הרעים, וע"ז אמר בלעם מה אקוב לא קבה א-ל ומה אזעום לא זעם ה', כי הרי מעשיהם הרעים אינם בשלמות, ואין מדת הדין שולטת בהם, וכדרשינן בשבת (ל"ב ע"א) ר' אליעזר בנו של ריה"ג אומר, אפ' תשע מאות ותשעים ותשעה באותו מלאך לחובה ואחד לזכות ניצול שנאמר מליץ אחד מני אלף יע"ש, וטעם הדבר כי שרשם בטוב באבות הקדושים, כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, דהיינו האבות ואמהות, הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב כי זה הדבר המבדיל משאר אומות העולם.

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

כי יושב במרומים הוא היודע ועד, כי כמעט לא יתכן עון שלם בתכלית השלמות, דהיינו בתכלית הרע. כיודע דרשתם (שבת לב ע"א) ע"פ (איוב לג) אם יש מלאך אחד מליץ מני אלף, דאפילו תשע מאות וצ"ט לרע וחלק אחד מני אלף לטוב מלמד עליו זכות.

וזה בא היות שורש נשמת ישראל מהטוב בעצם, וכל רע הוא רק רע במקרה, ע"כ רק באופן רחוק בתנאים ידועים, משכחת להעבירה בכל אלף חלקיה, וזהו לא הביט און ביעקב וגו' והטעם כי ה' אלקיו עמו, דשורש נשמתו ממקור הטוב וכנ"ל.

דעו נח צני
וכל יוצאי
חלזי, כי אין
לנו שיעור רק
התורה
הזאת, היא
חיינו ואורכי
ימינו, וזה
תחזיקו, כי
היא סס
חיים
למחזיקים
בה... צדק
המיוחד לנו
ידיעת
התורה
וההלכה,
וצקשת חמת
לדעת עומק
תורה"ק לפי
כחיו
הדליס...

ודצר זה יהי'
 לי לזכות
 צעולס
 העליון,
 וצפרט חס
 יזכירו תמיד
 דצרי הלכה,
 חגדה,
 והתעוררות
 הגדפסיס
 צספרי שצט
 הלוי הלכה
 ודרוש, ומה
 שצדין
 צכתוציס, וכן
 שצת צשצתו
 צצת רעווא
 דרעוין, וצזה
 מתקייס
 מכצדו
 צחייס וכו'.

(מתוך הצוואה הק')

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

יש להתבונן איך יתכן שלא ימצא חטאים בכלל ישראל והרי אין צדיק בארץ אשר יעשה רק טוב.

ונראה לי שהי' כאן חסד כפול מן השמים, שלא זו בלבד שלא זעם ה' כל אותם הימים, אלא שהיה סיוע מיוחד מלמעלה שלא יהיו בישראל באמת אפי' אחד שיחטא באותו זמן, ולכן אמר בלעם לא הביט און ביעקב.

וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלקים.

נראה, דבלעם רצה לחקור טעם הדבר שזוכים ישראל לחיבה עילאה כ"כ מהקב"ה, ע"ז אמר, וירא ישראל שוכן לשבטיו כדפרש"י לשבטיו ראה כל שבט ושבט שוכן לבדו ואינם מעורבין, זו הסיבה לותהי עליו רוח אלקים, וי"ל דקאי על ישראל, כי בזכות ששוכנים כל שבט ושבט לבדו וכל אחד מכיר משפחתו ואינם מעורבין בפסולין ובעריות לכן זכו ל'ותהי עליו רוח אלקים' - השראת השכינה עליהם, וכאמרם ז"ל בקידושין (ע' ע"ב) אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחדות שבישראל.

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל

נראה, עפ"י מה שפי' מרן החת"ס עה"פ כי גרים ותושבים אתם עמדי, כי הקב"ה וישראל לעולם בבחינת גר ותושב, שאם האדם עושה עצמו תושב אז בעו"ה הקב"ה כגר בארץ, ואם האדם גר אז כביכול קוב"ה כתושב בעולמינו.

ובזה יתפרש כאן, כי מה טובו אם 'אהליך' יעקב שאדם מרגיש עצמו בבחינת אהל ארעי וכגר בארץ אז 'משכנותיך' ישראל גורם להשראת השכינה כתושב.

מעין הדרוש

עסק התורה מטהר האדם כשישקוע בה בכל לבו ונפשו בלא היסח הדעת

בגמ' (ברכות ט"ז.) אמר רבי חמא ברבי חנינא: למה נסמכו אהלים לנחלים, דכתיב: (במדבר כ"ד) כנחלים נטיו כנגות עלי נהר כאהלים נטע וגו', לומר לך: מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה - אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות. וכעין זה איתא במשנה ביומא (דף פ"ה), מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

ונראה לבאר הטעם שהמשילו דברי תורה לנחל ע"פ מה שכתב רבי זרח איידליץ בספרו אור לישירים, בדברי אמרם ז"ל (קדושין ל.) אם פגע כך מנוול זה משכחו לבית המדרש, ותקשה דאם אין להיצה"ר רשות ליכנס לביהמ"ד א"כ מניין כ"כ הרבה יצה"ר יש אף בתוך הבית המדרש.

וביאר, שבאמת כאשר אין היצר הרע שוכן בלב האדם ואין היצה"ר עדיין תושב בקרבו אלא רק פגע בו, אז מועילה העצה משכחו לבית המדרש, אבל כשחטא האדם הרבה והיצה"ר כבר אינו אורח אלא נמצא בתוך האדם ממש אז גם כשהוא נכנס לביהמ"ד בא היצה"ר עמו.

ונראה לומר בע"א, דהנה קבלתי מרבותי, שמה שמצינו בחז"ל שדברי תורה מטהרים ומוככים את האדם באמת, זהו רק אם משקיע את כל גופו ורוחו ונשמתו בתורה, ואינו משאיר מקום בלבו ובמוחו אף למחשבה אחת אחרת, וכן בעבודת התפלה שיאמץ את עצמו שלא ליתן אפי' למחשבה זרה אחת לעבור בשעת תפלתו אז תהא לו התורה לסיוע ועזר לקדש גופו וחומרו, אפי' אם היצה"ר אצלו בבחינת תושב. אבל אם הוא לומד רק למחצה, לשליש ולרביע, אז אע"פ שכל חיבה ותיבה ואפי' אות אחת בלמוד התורה יש בה בחינה זו שמועלת לזככו ולקדשו, אבל מ"מ אין זה מעלה אותו מטומאה לטהרה.

ועל זה ידעו כל הדוים, כי להגיע למדרגה זו, עבודה קשה היא עד למאוד, כראיתא בישמח משה (תהלים) שבתפילה נופלים על האדם כל המחשבות זרות ממה שהרהר כל היום, והטעם, מפני שכאשר האדם רוצה לקרב עצמו לעבודת השי"ת מראים לו מן השמים, שהוא עדיין רחוק.

ולכן נמשלו דברי תורה למקוה ולנחלים, דידוע דהמקוה אינו מטהר אלא אם כן לא נשאר מחוץ למים אפי' שערה אחת, ואם נשאר אף משהו אינה מטהרת ולא הוי טבילה כלל, וכן דברי תורה רק אם משקיע את כולו בהם אז מעלים אותו מטומאה לטהרה.

ובזה נבין דברי חז"ל (ברכות ס"ג.) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דאף בזה יש בו מהלימוד הנ"ל דכפי שבמיתה אינו לחצאין אלא לגמרי כך הענין בלימוד ועסק התורה שאי אפשר שלומדי תורה יהיו מוחם ולבם שקועים בעוד עניני העולם, ואף לחצאין אלא צריכים המה להזהר מכל המניעות וההפרעות שלא להסיח דעתם מן התורה הקדושה כלל, ואם יעשו כך, יעזרו מן השמים להיות בידם תורה וטהרה אגודין זה בזה ולהפטר מן היצה"ר לגמרי.

נתיבות הלוי

הכנה לתפלה

(ג)

אהבת ישראל:

בספד"ק כתבו שמיד כשיעור האדם משנתו יקבל על עצמו המצוה של ואהבת לרעך כמוך, והטעם משום שא"א שעבודת ישראל תהיה עטרה לראש צדיק, אלא א"כ יש אחדות בין בני". ויסיר מלבו שנאת חנם, כי תחילת ירידתו של האדם הוא בעבירות קלות ואח"כ כיון שנפרץ הגדר יורד עד שמגיע אל העבירות החמורות ר"ל. ובהדיא אמרו כן על שנאת חנם, דע"ז אפשר להגיע לעבוד ע"ז.

הגוים מתפארים שהם מקיימים אהבת ועזרת רעים ואנושית, וכבר דרשו עליהם שכל חסד שגוים עושים אין עושים אלא להתגדל, ולהתיהר, והגוים טועים במובן של אהבת רעים וחסד, ולא יתכן לבא לשמירת ואהבת לרעך ומצוות שבין אדם לחבירו, בלי כל התורה, שמירת מצוות בין אדם למקום.

בזמן האחרון אחד מעיקרי הניסיונות הוא פירוד הלבבות, והעם נפוץ בדעותיו אחת, הנה ואחת הנה, אם גם אז יתגברו יראי ה' וידברו זה לזה יקבלו שכר, כי אין לך קדוש ה' גדול מזה. ושני תלמידי חכמים הנוחים זה לזה ואין מקפידים זה כנגד זה, שכרם מובטח להם שהקב"ה שומע תפלתם לכוון לאמיתתה של תורה.

כאשר הקב"ה חנן תלמיד חכם להבין ענין בתורה, צריך לעשות חסד עם זולתו שלא זכה להשיג זה, וזו מצוה ראשונה בה פוגע ת"ח בהכנסו לביהמ"ד - מצות ואהבת לרעך כמוך, לשמוח בטובת חבריו ובעלייתם בקודש.

"וחיי עולם נטע בתוכנו", - על ידי מה נתן הקב"ה את היכולת לחיות בעולם הזה, על ידי מצוות "ואהבת לרעך כמוך" שכפי שאדם רוצה בטובתו עליו לרצות בטובת רעהו, וזה שורש היכולת להתקיים בעולם.

מאז עמדי על דעתי קיבלתי על עצמי לומר בכל יום אחר "מה טובו" את הנוסח "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך", ומבקש אני מתלמידי ומן הנוכחים בביהמ"ד לקבל זאת ממני ולומר נוסח זה בכל יום המכוון הן על גשמיית והן על רוחנית, שענין זה הוא שורש החיים בעולם, ובזכות זו תאריכו ימים ותזכו לקדש שם שמים בעולם ולקבל פני משיח צדקנו ברחמים גדולים אכ"ר.

בלי ל שב"ק (פרשת תרומה תשס"ט) ירדו גשמים עזים, אחר תקופה ארוכה שלא ירדו גשמים, והיה שבע רצון מאוד, ובדיחא דעתיה של רבינו. ואמר, שנראה לו שגשמים אלן הגיעו בזכות בני ישראל בארה"ב, כי נשאל מבני חו"ל האם חייבים לומר תפילת 'ועננו בורא עולם' והוריתי להם שחייב אין כאן, אבל מטעם ואהבת לרעך כמוך ראוי להם לומר תפילה זו. וסיים רבינו זצ"ל, וכיום שמספר רב מבני ישראל גם בארה"ב התחילו לומר תפלה זו נמשך לנו שפע מטר מן השמים. (מפי אחד הנכדים).

אגרות הלוי

SHMUEL HALEVI WOSNER

RABBI OF

ZICHRON-MEIR, BNEI-BRAK

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ

זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום עש"ק וישב תשד"ס לפ"ק

כבוד ידידנו החשוב ומכובד ע"ב ר' פנחס הערצקא לאוי"ט.

אחדשה"ט באהבה.

אשר כבוד מעלתו התעורר לדבר מצוה בענין האסון הנורא שעבר על עמינו מלפני יותר ממ' שנה – והי' אז ברור שדבר כזה לא ישכח לעולם כי לא היתה שואה כזאת מימות בריאת העולם. אבל לדאבונו מה שחזה הגאון הצ' ר' מיכאל וייסמנדל זצלה"ה נתאמת שיבא הזמן שירצו להשכיח גם זה, והדורות הבאים לא יאמינו לנו – ונוספו גם אלה על שונאינו מחנכים מאומות העולם שמטעמים שונים רוצים לשקר בכל הענין ולהכחיש כאילו לא היה ולא נברא גזרה הנוראה הלזו, וגזירה גדולה כזאת מטיל עלינו לדורות עולם החיוב לפשפש בדרכינו ע"ד שכ' הרמב"ם (פ"א מה' תענית ה"ב ה"ג) שהחיוב להתבונן בגזירה זו, כדי שהתבוננות הזאת תביא אותנו לחשובה ומעשים טובים, באמרינו, על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ומה חרי אף הגדול הזה.

וע"כ מחזקינא טיבותא למע"כ ולכל העוזרים לו שרוצים לחבר קינה על חורבן הנורא הזה שיאמרו אותה בט"ב שיעכ"פ פעם אחת נוריד כנחל דמעה על שבר בת עמי.

וגם מטעם אחר אסור לשכוח מעשה עמלק של המשמידים הארורים, ע"פ מש"כ החינוך (פ' כי תצא) בענין מחיית עמלק שמצוה לזכור שנאתו, ואע"פ שאין בידנו הכח למחות הרשעים, אבל מצוה לזכור מעשיו הרעים שעשו לעמינו עם ה', וכל הקם נגד ישראל כאלו קם נגד הקב"ה כמו שארז"ל, ע"כ ברוך יהיה כב' שנתעורר לדבר הגדול הזה.

וכדאי מאוד לעשות פעולות שהמלמדים בבתי חינוך השונים יתיחדו הדיבור על הנושא הנ"ל כדי שידע דור העתיד כמה דור העבר קדש את ה' והמית עצמו על קדושת שמו יתברך.

והריני דו"ש באהבה, ידידכם עוז, מצפה לרחמי ה'

(-)

מעין ההלכה

מעין נובע

תמצית השיעורים שנאמרו בליל שיש
הלכות ברכת השחר (ט"ז)

א. בגמ' (ברכות י"ד ע"א) איתא, אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן, אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר וכו', ואמר רב אידי בר אבין א"ר יצחק בר אשיאן כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

ב. אולם הר"ף (ח' ע"א מדפי הספר) גרס, א"ר יצחק בר אשיאן אסור לאדם לצאת לדרך קודם שיתפלל שנאמר וכו' וכ"ה ברא"ש, אמנם גם לפי גרסתינו אסור לצאת לדרך קודם שיתפלל, דהליכה לדרך חשיב כעשיית חפציו שאסור לעשותם קודם שיתפלל. וכן נפסק להלכה, בשו"ע (סימן פ"ט) ובמ"ב (שם סק"כ).

ג. והאיסור לצאת לדרך קודם התפילה, אפילו אם במקום שיבוא יוכל גם כן להתפלל במנין בזמנו אעפ"כ אסור, דעצם ההליכה הוא כעוסק בצרכיו. (מ"ב שם).

ד. יש מקילין אחר שאמר מקצת ברכות וטוב להחמיר, (רמ"א שם ס"ג). והיינו במקום שאינו צורך אך במקום צורך אפילו לא גדול כל כך אפשר לסמוך להקל. וע"כ הנוסע על מנת להתפלל במקום קדוש כהכותל המערבי וכיו"ב וכבר אמר מקצת ברכות אין להזניח אותו.

ה. בכלל איסור יציאה לדרך קודם התפילה הוא אף נסיעה הפחותה מד' מילין, אולם נסיעה בתוך העיר לא חשיב יציאה לדרך, ומותר.

הלכה למעשה

שתיית הכוס שלאחר ברית מילה בשבת

מה ששאל בענין איך לנהוג בכוס שאחר המילה בשבת בבקר לפני שעשה קידוש, ואם אפשר לצאת בזה לידי קידוש.

הנה הדבר מפורש ברמ"א (או"ח סי' רע"ג ס"ה) שכ' דלדעת הגאונים שם היה אפשר שיצא בכוס זה לידי קידוש כיון ששותה שיעור - אבל המנהג ליתן לקטנים. - ומ"מ יש מחמירים שצריך לשתות ב' רביעיות, ז"א רוב כוס מקידוש ורביעית במקום סעודה, ומ"מ דוקא כששותה המקדש, אבל כשמשקה לאחר לכו"ע מהני להשותה ברביעית א'. וא"כ יש ג' אופנים בזה - או כשיתשה המקדש דלי"א צריך ב' כוסות, - או כשיתשה הסנדק או אחר רביעית ויוצא בזה לידי קידוש - או להשקות לתינוקות - ולמעשה כ' הרמ"א להשקות לתינוקות וכך אנו נוהגים.

(שו"ת חלק ד סימן קלה)

מילה וקידושא רבא לאחריה - האם יכול לצאת קידוש

בכוס אחד

אשר שאל איך לנהוג בברית מילה בשבת בצפרא לאחר התפלה שלדעת הרמ"א סי' רע"ג נהגו ליתן לטעום לתינוק האם כשמוכן קידושא רבא עם פת הבאה בכיסנין כנהוג אפשר לכתחילה לשתות לבד על סמך סעודת פת הבאה בכיסנין של אח"כ או עדיף גם בכה"ג ליתן לתינוק לשתות. והוסיף בספיקו דאולי יש בזה משום סרך דאין עושים מצות חבילות.

דעתי העני' נראה דודאי עדיף סעודת פת הבא בכסנין, אם אפשר, אם הוא סמוך לברכת פרי הגפן בלי הפסק הפוסל. ואם משום אין עושים מצות חבילות, הלא כ' מקצת גדולים דרק שני מצות במעשה בבת אחת אסור, לא כן אם עושה רק פעולה אחת ומכוין לצאת לב' דברים, כה"ג דידן שמברך רק פבה"ג ומכוין לצאת בברכה זו גם לסעודה, כמו למילה.

(שו"ת חלק ט סימן נט)

מילי דהספידא

יתומים היינו ואין אב

**דברי הרה"ג ר' שמואל מאיר גלבר זצ"ל
מנהל הישיבה מיום היווסדה בעצרת מספד והתעוררות
יום א' כ"ג ניסן תשע"ה היכל ביהמ"ד הגדול דיח"ל**

והלאה, רבנו הגדול רועה ישראל הנאמן, כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל ובטלת גזירתם לבלתי השחית. הלוא פעמים הרבה התבטא רבנו אלי הקטן ואמר לי, עול גדול הנני נושא על כתפיי לבטל גזירות קשות מעל ראשי עם קודש.

ובשופי ניתן להכריז עליו מה שאמר חז"ל בגמרא (עירובין יג:) לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה ולמה נקרא שמו נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה - שכן עשרות בשנים עמד אותו צדיק גדול וקדוש זה במסירות נפש וביגיעה עצומה ללמוד וללמד את התורה הקדושה בקדושה ובטהרה, ואין ספק בכך שבכח התורה שלו ובזכות קדושתו ופרישותו פעל ישועות גדולות בקרב הארץ וביטל גזירות קשות מעל ראשם של בני ישראל.

*

~ מרביץ תורה ומוסר לתלמידים הגונים גדולי תורה ויראה ~
ואספרה נא לדור בא את מסירות נפשו של רבנו זצוק"ל להרבצת התורה מנעוריו עד זקנה ושיבה, ואת עוצם ההערכה והכבוד

ולא קם נביא עוד בישראל כמשה' (דברים לד, י'), שמים בוכין ואומרים 'אבד חסיד מן הארץ' ארץ בוכה ואומרת 'וישר באדם אין' (מכה ז, ב). ובמדרש (תנחומא פרשת ואתחנן ס"ו) נוסף שאמר הקב"ה באותה שעה עוד, מי יעמוד לישראל בשעת כעסי ומי יעמוד במלחמתן של בני, מי יבקש רחמים עליהם בשעה שחוטאין לפני וכו' שהרבה פעמים הכעיסוני וכעסתי עליהם, ומשה עמד בפרץ לפני להשיב חמתי מהשחיתם. ובמדרש אסתר רבה איתא (ז, יג) שבשעת הגזירה שגזר המן הרשע בא אליהו הנביא לפני משה רבנו ע"ה ואמר לו, אי רועה נאמן כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל ובטלת גזירתם לבלתי השחית שנאמר (תהלים קו, כג) 'ויאמר להשמידם לולי משה בחיור עמד בפרץ לפני להשיב חמתי מהשחית', ע"כ.

לעת כזאת כאשר עלתה נשמתו של רבנו הגדול זצוק"ל בסערה השמימה, קטנים אנחנו לבוא אחר המלך מאן מלכי רבנן, אבל יכולים אנו לחזור אחרי מאמרי חז"ל הקדושים ולקרוא בקול מר' מי יבקש רחמים על ישראל' בשעתם הקשה למן היום הזה

[א]

ברשות מרנן ורבנן ורבותי ובראש וראשונה מרן רבינו שליט"א - בנו בכורו ומ"מ של רבינו זצוק"ל, וברשות כל הקהל הקדוש שנאסף כאן להספדו של חכם. האמת צריכה להיאמר, שאין אנו ראויים לעמוד על הדוכן ולשאת דברי הספד, אלא כי אם אכן חכמה אין כאן אבל זקנה יש כאן, ומה גם שכבר מצינו בגמרא (עירובין יג:) דאמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי, דכתיב (ישעיה ל, כ) 'והיו עיניך ראות את מוריק'. ולפי זה ישנה מעלה לזקנה אחר שזכיתי לראות את רבנו זצוק"ל למשך שנות דור ואם בגבורות שמונים שנה, ומכח זאת, הנני מרשה לעצמי לדבר לפני גדולים במעמד נשגב זה ולומר כמה מילין זעירין מיד ולדורות.

*

~ מי יקום לי עם מרעים מי יתייצב לי עם פועלי און ~
איתא במדרש (דברים רבה סוף פרשת וזאת הברכה) בשעה שנטלה הקב"ה לנשמתו של משה רבנו ע"ה מגופו, היה הקב"ה בוכה מ'י יקום לי עם מרעים מי יתייצב לי עם פועלי און' (תהילים צד, טז), ורוח הקודש אומר

שרחשו לו כל רואיו ומכריו עוד מראשית שנותיו. ואען ואומר, כי זכרתי ימים מקדם שנות עולמים שנת תרצ"ז - כשנשא רבנו את אחותי הרבנית ע"ה, הפגיע ובא במלא הדרו להקים ביתו בעיר ואם בישראל פרעשבורג שהיתה מלאה חכמים וסופרים גדולי תורה ומופלגים ביראה שלימה. ומיד בהגיעו הרגישו וחשו בני העיר כולם כי הנה בא הוד וזיו אל פרעשבורג הגדולה, חכמי העיר הגדולים עם הקטנים הכירו מיד בחושם הבריא שהאברך הלזה אינו איש בין אנשים, אלא מורם מעם גבוה משכמו ולמעלה, ותיכף ומיד פקע שמיה לתהילה כבקא בכל הש"ס, וחן התורה הקדושה והטהרה האירה את פניו ומשכה אחריו את טובי התלמידי חכמים, שהתחילו מיד להתקרב אליו ולחפץ קרבתו.

רבנו זצוק"ל בענוותנותו כי רבה החזיר להם אהבה והארת פנים, ומיד כשביקשו ממנו לקבוע להם חברותות בלימוד התורה, לא מנע עצמו מן הדבר הקשה אלא הפקיר עצמו לגמרי פשוטו כמשמעו כדי להרבות תורה בישראל, ותיכף ומיד נתמלא סדר יומו בחברותות הרבה בכל מקצועות התורה, כשהוא עומד עליהם כמשה רבנו בשעתו מן הבוקר עד הערב - למן השעות הקדומות של אשמורת הבוקר עד השעות המאוחרות של הלילה, ולומד ומרביץ תורה לילידים ולרבים ללא הפסק וללא ליאות. והיו אותם שנים יפות, תקופה נפלאה

של התעלות והתגדלות בתורה וביראת שמים בכוחות עצמו ובכח הרבים. ואם יש את נפשכם להבין עד כמה חשקה נפשם של חכמי ולמדני פרעשבורג לשמוע לקח תורה ומוסר מפיו של רבנו זצוק"ל, אספר לכם כה, כי בשנים האלו מיד לאחר התיישבותו בעיר הגדולה, נתמנה להגיד שיעורי תורה ברבים בכל יום ויום מימי השבוע וגם ביום השבת קודש. ודרכו בקודש היתה שמרוב יראתו נמנע מלטלטל ברשות הרבים למרות העירוב המהודר שהקיף את השכונה היהודית, והיה נוהג לפתוח את שיעורו השבועי של יום השבת בסדר מוסר של כרבע שעה בספר הקדוש פלא יועץ, ואני זכיתי להתלוות אליו מביתו ועד למקום השיעור והבאתי בידי את כרך השולחן ערוך ואת הספר פלא יועץ. שבת אחת לא מצאתי את הספר פלא יועץ בבית והבאתי רק את השולחן ערוך, ועקב כך התחיל רבנו את שיעורו בשולחן ערוך מיד. אולם תיכף ומיד לאחר השיעור עמדו עלי שומעי השיעור יהודים תלמידי חכמים יראים ושלמים ונזופו בי קשות, היתכן למנוע מוסר מתוק מדבש מאוזנם של התלמידים המחכים ומצפים למוצא פיו. ולא נתקרה דעתם להתפייס עימי עד שהבטחתי להם שלשבת הבאה ישלימו את השיעור שהחסירו היום.

כל כך היתה השתוקקותם של אברכים רבנים גאונים וצדיקים לתורתו של רבנו - תורת אמת שהיתה בפיהו.

~ תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו ~

זכור אזכרה את גודל הערכה שהעריכו אותו חכמי העיר באותה העת, עד שיארו בו כלי מוכשר וראוי להעביר ולהנחיל לדור את מורשתו הגדולה של מרנא החתם סופר זי"ע - רבה וריש מתיבתא של פרעשבורג העיר הגדולה, ועל אף כי היה זה כבר קרוב לשמונים שנה מעת הסתלקותו של מרנא החתם סופר, אמנם העידו וצאצאיו חתם כאחד שאין בדומה לרבנו - האברך הצעיר - מי שיאיר את עיני ישראל בדרכו ושיטתו של רבן של ישראל החתם סופר. ואף זכרוננו שבתקופה מסוימת הגיעה אל רבנו זצוק"ל משלחת נכבדה של נכדי וצאצאיו החתם סופר, ופנו ואמרו אליו, כי המה מקבלים אותו עליהם ועל בניהם לעמוד ולשרת בתור ממשיך דרכו של החתם סופר, להאיר עיניהם בתורתו ולהנחיל להם את מורשתו הנשגבה בהשקפה ובדעת תורה ובהנהגת הכלל והפרט.

הגדולה הלזו לא זכו רבים להתעטר בה, אלא אותה העטרה הניח לו הקב"ה להתעטר בה - לא מפני שחפץ בה ולא מפני שרדף אחרי השררה, לא ולא, רבנו זצוק"ל לא חיפש גדולה לעצמו בשום מקום, אלא אך זאת היתה כל שאיפתו ומאוויו מה שהנביא מלאכי מעיד על הכהן הגדול לאמר (מלאכי ב, ו) 'תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובימישור הלך אתי ורבים השיב מעון' - זאת היתה מגמתו מאז ומתמיד להרביץ ולהרבות תורה ויראה, להנחיל מורשה לישראל את דרכו הקדושה של מרנא החתם סופר בקדושה ובטהרה.

מעין הדף

נדרים לו:

בדין זכיה מטעם שליחות במצוות (א)

לאו זכות לו דמזוה דנפשיה עדיף ליה.
ע"כ

חזינן דעת הרשב"א, דלא מהניא דין זכיה
[- זכין לאדם שלא בפניו] בתרומה אלא
בשליחות גמורה, ולבאר זה נראה עפ"י
החקירה הנודעת האם הא דשלומו של
אדם כמותו היינו דהוי כמותו ממש, או
דהתורה נתנה זכותו של שליח לעשות מה
שיכול לעשות רק המשלח אבל עכ"פ
המעשה מתייחס לשליח, ובשו"ת הריב"ש
(סימן רכח) כתב, [לישב דמכיון דבציעין
בגירושין מקור מקרא דשליח עושה שליח
אף ששליח של אדם כמותו אי"כ מה"ט
דשליח שני יכול לעשות שליח שלישי], די
ילפינן שותו של אדם כמותו מדכתיב
בפסח ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל,
כמותו ממש ילפינן, שהרי קרא להשליח
בשם כל הקהל ואי"כ השליח כבעלים
לגמרי, וצ"ל פסח דגירושין דלא קרא
השליח בשם הבעל אלא שריצה הכתוב
מושלח שהבעל יכול לגרש ע"י שליח
אנטרין רבויא אחרינא לומר שהשליח
עושה שליח, והשתא לא אינטרין רבויא
בגירושין שהשליח השני יכול לעשות שליח
שלישי אף על פי שהדין כן כדאיתא
בגיטין (כט.) דכיון דשליח של אדם
כמותו לגמרי כדנפקא לן מפסח הרי גם
השליח השני יהי כמו שליח הראשון
לגמרי ויכול למנות גם הוא שליח שלישי
וכן לעולם. ע"כ.

וי"ל דהא דהוי שליח של אדם כמותו
ממש הוא רק בשליח ממש דהיינו
שנשלח ע"י המשלח, אבל בזכיה אף אם
הוא מטעם שליחות לא נעשה ממש
כמשלחו אלא שהתורה נתנה לו את
הכוחות של הבעלים, וזה לא מהני
בתרומה וקרצן פסח דלרין שהמעשה
יחייבם ממש לבעלים.

וכן היצין הפנ"י בקידושין (מב:) דדעת
רש"י.

איבעיא להו התורם משלו על של חצירו,
צריך דעתו או לא, מי אמרינן כיון דזכות
הוא לו לא צריך דעת, או דלמא מזוה
דיליה היא וניחא ליה למיעבדיה, ת"ש
תורם את תרומתו ואת מעשרותיו
לדעתו, במאי עסקינן אילימא מן בעל
הכרי על של בעל הכרי, ולדעתו דמאן
אילימא לדעתו דיליה, מאן שויה שליח
אלא לדעתו דבעל הכרי, הא קמהני ליה
דקעביד שליחותיה, אלא משלו על של
בעל הכרי, ולדעתו דמאן אילימא לדעתו
דבעל הכרי, הא קמהני ליה, אלא לאו
לדעתיה דנפשיה, ומשלו תורם על של
חצירו, וא"א צריך דעת, הא קמהני ליה
אלא לאו אין צריך דעת. לעולם משל בעל
הכרי על בעל הכרי, כדאמר רבא: באומר
כל הרוצה לתרום יבא ויתרום, הכי נמי
באומר וכו'.

וכתב הרשב"א הא דאיבעיא להו התורם
משלו על של חצירו צריך דעת או לא מי
אמרינן כיון דזכות הוא לו לא צריך.
קשיא לי דהא שליחות לאו מדין דניחא
ליה או לא ניחא ליה אלא גזירת הכתוב
היא דמה אחס לדעתכם אף שזוככם
לדעתכם, ותדע לך שהרי האומר לחצרו
נא ותרום לי והלך ומלאו תרום למ"ד
חוקה אין שליח עושה שליחותו אמרינן
כריש פ"ק דחולין שאינו תרום דלמא
איניש אחרינא שמע והלך ותרום ורחמנא
אמר אחס גם אחס מה אחס לדעתכם
אף שזוככם לדעתכם ואף על גב דהחס
ניחא ליה שתקנו את כריו, וי"ל דתורם
משלו על חצרו שאני דלא ציעין שלומו
לדעתו אלא בתורם משל בעל הכרי על
בעל הכרי אבל בתורם משלו על בעל
הכרי כיון שאינו של בעל הכרי לא ציעין
שליחותו ממש ואין הדבר תלוי אלא אי
זכות לו חזין לו לאדם שלא בפניו או

מחשבת הלוי

חידו"ת ממרן רבינו שליט"א

בדרך הנאות בנערותו, אזי 'גם כי יזקין לא יסור ממנה' - 'ימשיך וידבק עצמו בדרך זה בגדלותו, ואף בימי זקנתו לא יסור ממה שקנה בנערותו ונמצא עתידו וכל ימיו ג"כ בדרך זו.

אולם הגר"א בפירושו על משלי כתב, וזת"ד, כי האדם אי אפשר לו לשבור לגמרי טבעו ומזלו שנולד בו, ע"ד דא' בגמ' (שבת קנו). אפינקסיה דרבי יהושע בן לוי וכו' עיי"ש. אמנם ניתנת הבחירה ביד האדם שאע"פ ששורש מזלו וטבעו הוא רע, יוכל לכוון טבע מידותיו כפי רצונו, ובידו להכריע הכף להיות טוב וצדיק או חלילה להרשיע, ע"ד דא' שם בגמ', האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא, אמר רבי אשי, אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא, היינו, לפי שמזלו מורה שיהיה שופך דמים, אך בבחירתו יוכל לבחור באלו, או מהולא והוא צדיק שעושה מצות עשה, או טבחא הוא בינוני, או ליסטס והוא רשע שופך דמים כמשמעו. וז"ש 'חנוך לנער על פי דרכו' - דרך מזלו וטבעו, כן תחנכהו, לעשות מצות, ואז גם כשיזקין לא יסור ממנה, אבל כאשר תעבירהו על מזלו, עתה ישמע לך מיראתו אותך, אבל אח"כ בעת יסור עולך מעל צוארו יסור מזה, כי א"א לו לשבר מזלו. עיי"ש.

ובזה יתבאר הכ' עפ"י הדיוע מנסיון החיים, 'והלך בדרכי לבן ובמראי עיניך' - כאשר האב ניגש לחנך בנו, ראשית עליו לדעת, כי אם יעמוד נגד תכונת הלב ונטיות הנפש של לב הנער, אזי נפשו וטבעו של הנער תקוף בו ולא יקבל ממנו דבר, מפני שחש הנער כאסור בבית האסורים, ומרגיש להלץ זו הדחק כשרוצה לעקור ממנו דבר שמוטבע בו. אלא זאת יעשה ויחיה, בחכמה ובתבונה יטה תכונת נפש הנער, לאפיקים טובים ומועילים, ואז יקבל ממנו הנער דבריו כי טוב, כי שוב אינו חש שדורשים ממנו דבר נגד טבעו הגורם לו היפך שמחת הנפש, אלא אדרבא כאומרים לו 'והלך בדרכי לבן'.

שלמה המלך אומר בחכמתו (קהלת יא, ט) שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורתיך והלך בדרכי לבן ובמראי עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט. והתמיהה ידועה ומפורשת לכל, האיך אפשר לומר כן 'והלך בדרכי לבן ובמראי עיניך', וכי התורה הרצויה ורשות ניתנה לילך אחר דרכי הלב ומראה העינים, אתמהה.

והעניין יראה עפ"י מה דמאתאמרא בשמיה דהרה"ק ר' מנחם מענדל מקוצק ז"ע שדברי שלמה המלך מכוונים נגד יצר הרע, כי הנה הוא השטן הוא היצר הרע בא להאדם ומסיתו בציד שבפיו, דע לך כי אם תבחר לך הדרך להיות ירא שמים ולהשמר מכל מכשול חטא, אז ימנע ממך שמחת החיים, כל הנאה מן העולם הזה יהיה אסורה עליך, ולזה בא שלמה המלך בפסוק זה, להפריך טענותיו ולסתור עצתו הרעה, ואומר, 'שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבן בימי בחורתיך' - אדרבא, מותר וטוב להאדם להיות מאושר ושמח ולהיטיב לבו, ואף גם מותר ליהנות בעוה"ז, אולם הכל צריך שיהיה על פי התורה וההלכה. 'והלך בדרכי לבן' - אבל לא ח"ו דרכי חטא, אלא בגדרי התורה והמצות, 'ובמראי עיניך' - אפשר לראות ולהתענג ממראה העינים, אבל הזהר והקפד שיהיו רק מראות של דברים טהורים בדרכי התורה והיראה.

ואמינא לפי זה, כי יסוד גדול בחינוך הבנים יש כאן, בהקדים מקרא שכתוב (משלי כב, ו) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. ופשוטו ע"ד שפרש"י (קידושין ל). על פי דרכו - דרך שכל ימיו יהא מתנהג בו, חנוך לו בנערותו (ועי' במצודות משלי שם). היינו דמורה ומזרז אותנו שלמה הע"ה מתנובות חכמתו, דערבות ההצלחה בחינוך הצאצאים 'חנוך לנער עפ"י דרכו' - לחנך ולהרגיל את הבנים שיהיה התנהגותם בדרך הנכונה והישרה, בתורה, במצוות, במעשים טובים ובמדות חמודות, ועי"ז שירגיל עצמו

אלה יעמדו על הברכה שתרמו להוצאת הגליון

הרה"ח יחושע לייב לוי הי"ו
לע"נ אמו מרת מרים ב"ר משה דוד ע"ה
גלב"ע כ' תמוז תנצב"ה.

הרה"ח אברהם אליעזר הוס הי"ו
לע"נ אביו הרה"ח צבי ב"ר אברהם
אליעזר ז"ל גלב"ע ה"י תמוז תנצב"ה.

י"ל ע"י

מעיינות הלוי

מכון הו"ל תורת

מרח"ט רבינו בעל שבט הלוי זצוק"ל

גאב"ד זכרון מאיר וריש מתיבתא דישיבת חכמי לובלין

רח"ו וילקומי רר 10 ת.ד. 1550 בני ברק

טל - 03-5798836 פקס - 03-5798830

דוא"ל: mayanotl@neto.bezeqint.net

